

جهنگى غهززه و داهاتووى پروژه ستراتيژييه كانى ئيسرائيل

03-12-2023

نووسه ره كان

ميران حسين

گورته : شهري غهزه به دهر له رهه نده مروى و سه ربازييه كانى، سه رنجى بو سه ر داهاتووى چهندين پروژهى ستراتيجى راکيشاوه كه ئيسرائيل له هه ولى ئه وه دايه ئه نجاميان بدات يان تياندا به شدار بيت. به شيك له و پروژانه ستراتيجين بو ولاته زله يزه كانى جيهان و، ئيسرائيل پلانى داناوه به هويانه وه بيته به هيترين ولات له روژه لاتي نيوه راست و پيگه يه كي ستراتيجى زور به هيژه جيهان دا ده سته ر بكات به لام هيشتا ديار نييه كه جهنگه كه چاره نووسى ئه و پروژانه چي لي ده كات.

شەرى غەزە بەدەر لە رەھەندە مەزى و سەربازىيەكانى، سەرنجى بۇ سەر داھاتووى چەندىن پرۇژەى ستراتىژى راکىشاوہ کە ئىسرائىل لە ھەولى ئەوہدايە ئەنجاميان بدات يان تىياندا بەشدار بىت. بەشيك لەو پرۇژانە ستراتىژىن بۇ ولاتە زلھىزەکانى جىھان و، ئىسرائىل پلانى داناوہ بەھويانەوہ بىتتە بەھىزترىن ولات لە رۇژھەلاتى نيوہراست و پىگەبەكى ستراتىژى زۇر بەھىزلە جىھان دا دەستبەر بکات بەلام ھىشتا ديار نيہ کە جەنگە کە چارەنووسى ئەو پرۇژانە چى لى دەکات.

نۆکەندى بن گۆريون

بەکىکە لە پرۇژە ستراتىژىيەکان کە ئىسرائىل بەنيازە جىبەجى بکات و، پلانى داناوہ کە دەريای سوور بە دەريای سپى بەستىتەوہ، بەمەش ئەم نۆکەندە دەبىتە رکابەرى نۆکەندى سويس کە زۆربەى کەشتىيەکان کە لە ئەورپاوہ کالاکانىان بۇ ئاسيا دەگوازنەوہ بەو نۆکەندە تىپەر دەبن و بەکىکە لە شوپنە ستراتىژىيەکان لە جىھان دا. نۆکەندى بن گۆريون کە ئىستا ئىسرائىليەکان دەبانەوى جىبەجى بەکن، گرنكى زۆرى بۇ ئىسرائىل ھەيە و لە ھەمانکاتىشتا، بۇ ميسر و ئابورىيەکەى گورزىكى کوشندەيە.

نۆکەندى بين گۆريون 292.9 کيلۆمەترە و تىچووکەى لە نيوان 15-55 مليار دۆلار دەبىت (2) وتايبەتمەندى ئەم نۆکەندە لەوہدايە کە دوو رىزەوى دەبىت و پانترە لە نۆکەندى سويس. ھەرۆھەا، لە زەوييەکى بەردەلان دروست دەکرىت کە پىويستى بە نۇژەنکردنەوہى بەردەوام نابىت، ئەمەش بەبەرورد لەگەل نۆکەندى سويس بۇ بەکارھىنان گونجاوتر دەبىت(3).

بەلام گەرەترىن لەمپەر لەبەردەم جىبەجىکردنى ئەو پرۇژەيە بوونى کەرتى غەزە و بزوتنەوہى ھەماسە. چونکە خالى بەستتەوى نۆکەندەکە بە دەريای سپى دەکەويتە باکوورى کەرتى غەزە، ومانەوہى بزوتنەوہى ھەماسە ھەرپەشەيەکى جدیە بۇ سەر پرۇژەکە. جگە لەوہى ميسر بەھەموو شىوہەيەک دۇى جىبەجىکردنى پرۇژەکەيە.

ويئەى 1: نەخشەى رىزەوى نۆکەندى بن گۆريون

ھيلى ئابوورى ھىندستان- رۇژھەلتى نيوپراست - ئوروپا

لە ميانى كۆپوننەھى ولتان و ئەندامانى جى 20 (G 20) كە لە مانگى نۆى 2023 لە ھىندستان بەرپوھچو، ھەرىكە لە جۇ بايدىن سەرۇكى ئەمريكا، ناريندرا مۇدى سەرۇكوزىرانى ھىندستان و محەمد بن سەلمان، جىنشىنى عەرەبىستانى سەئودى واژۇيان لەسەر پرۇژەى ھيلى ئابوورى ھىند - رۇژھەلتى نيوپراست - ئوروپا كىرد. پرۇژەكە بە بە IMEEC ناسراوھ كە كورتكراوھى (India - Middle East Europe Economic Corridor) وھكو لە وېنەى خواروھە ھانوھ.

ئەم پرۇژەى ولتانى ھىندستان بە ئىمارات و عەرەبىستانى سەئودى و ئوردن و ئىسرائىل دەبەستىتەوھ و، بەندەرى ھەيفى ئىسرائىلىش بە ئوروپا دەبەستىتەوھ و مەبەستى لى، ئالوگۇرى بازىرگانىھ لە نىوان ئاسيا و ئوروپا و ئەفرىقا لە رىگى تۇرپك لە ھيلى ئاسنىن و بەندەر و ھيلى دەريايىھوھ (4) . ئەمە ركابەرى پرۇژەى ئاورىشىمى نويىھ كە چىن بە ئوروپاوھ دەبەستىتەوھ، و ئامانجى سەرەكى لىدانە لە پرۇژەكەى چىن كە بە ئوروپاى دەبەستىتەوھ و بە پاكىستان و ئىران و سوريادا تىپەر دەبىت. ھىرشەكانى بزوتنەوھى ھەماس بۇ سەر ئىسرائىل و سەر شارى ھەيفا گومان دەخاتە سەر جىبەجىكردىنى ئەو پرۇژەىھ و مەترسىھ لەسەر جىبەجىكردىنى دروست دەكات.

وېنەى 2: نەخشەى نويى بەستنەوھى ھىندستان - رۇژھەلتى نيوپراست و ئوروپا بەبەكەوھ

سەرچاوھ: www.impriindia.com/insights/path-leads-europe-imec-update/ 2-12-2023

كەرتى غەرزە و گازى سروشتى

ھاوكات لەگەل گۇرپانكارى كەشووھوا لە جىھان دا و كارىگەرى نىگەتىفەكانى لەسەر جىھان بە گىشتى و ھەولنى دەولتە پىشكەوتووھكان بۇ كەمكردنەوھى بەكارھىنانى سەرچاوھكانى وزەى وھكو خەلوز و نەوتى خا و لە جىھان دا، ھەولەكانىان بۇ گەران بەدواى سەرچاوھى وزەى پاك لە جىھان دا بەردەوامە، و يەككە لە بژاردەكانى بەردەم ولاتە پىشكەوتووھكان گازى سروشتىھ، ئەمەش بووھتەھۆى زيادبوونى بايخ و بەھاي گازى سروشتى لە جىھان دا .

ھاوكات لەگەل زيادبوونى بايخى گازى سروشتى لە جىھان، ئىسرائىل بەھاوبەشى لەگەل قوبرس گەورەترىن كىلگەى گازى سروشتى لە رۇژھەلتى دەرياي نيوپراست دۇزىھوھ. بەنيازىشە بەھەماھەنگى لەگەل يۇنان، ھىللىكى گواستنەوھى گازى سروشتى لە دەرياي نيوپراستەوھ بەرەو ئوروپا دروستىكات بەناوى مىد ئىست. بەمەش ئىسرائىل دەبىتە يەككە لە ولاتە بەرھەمھىنەرەكانى گازى سروشتى لە جىھان و سەرچاوھى دابىنكردنى گاز دەبىت بۇ ئوروپا (5).

ھەربۇيەش ئەوھى تايبەتە بە كەرتى غەرزە و پرۇژەى گازى سروشتى رۇژھەلتى دەرياي نيوپراست دوو لاپەنە:

يەكەم - جېئەجېئەردىنى ئەو پىرۇژەيە مەترسى لەسەرە بەھۇي ئەھوي كە ئەو كېلگە گازىيانەي ئىسرائىل و قوبرس كەمتر لە 500 كىلۇمەتر لە كەرتى غەزەوہ دوورن، بەمەش دابىنكردنى ئاسايشى پىرۇژەكە لە داھاتوودا وەكوو كېشەيەك دەردەكەوېت.

دووم - كەرتى غەزە خاھنى كېلگەي (غەزە مارىن)ە كە يەكېكە لە كېلگە گازىيە گەورەكانى لە رۇژەلانى دەرياي سېي، و نىكەي 30 كىلۇمەتر لە كەنارەكانى كەرتى غەزەوہ دوورە، و بى 1,1 تىرلىيۇن پى سىجا گازى سىروشتى تىداپە(6) و كۇنتىرۇلكردنى لە لايەنى ئىسرائىلەوہ واتا فراوانكردن و بەھىزكردنى پىنگەي ئىسرائىل لە بواری گازى سىروشتى .

پىرۇژەي شارى نىوم

لەروويەكى دىكەوہ، ھىرشەكانى حەماس و جەنگى غەزە ھاوكات بوون لەگەل ھەولەكانى ئىسرائىل بو كرانەوہ و ئاسايىكردنەوہي پەيوەندىيەكانى لەگەل وئانە عەرەبىيەكان، و گەپشە ئاستى دروستكردنى پەيوەندى دىبلۇماسى لەگەل ئىمارات و بەحرەين (7) و دروستبوونى پەيوەندى ئابوورپى نافەرمى لەگەل چەندىن وئانە دىكەي وەكوو عەرەبىستانى سەودى و قەتەر. ژمارەپەك بەرپىسى ئىسرائىل و سەودى بە ئاشكرا باسى ھەولەكانى پەرهپىدانى پەيوەندىيەكانى نىوان ھەردوو لايان كىردوہ (8).

پىرۇژەي نىوم بەكېكە لە پىرۇژە سىتراتىيەكان كە عەرەبىستانى سەودى بەنيازە جىيەجىيىكات و دەكەوېتە باكوورى خۇرئاواي عەرەبىستانى سەودى، لەسەر سىنوورى ئەو وئانە لەگەل ئىسرائىل و مىسر و ئوردن لە باكوورى خۇرەلانى ئەو وئانە لەسەر دەرياي سوور. رووبەرەكەي 26,500 كىلۇمەتر چوارگۇشەيە و لە سالى 2030 تەواو دەبىت و تىچووكەي 500 مىليار دۇلارە (9).

سەرچاوەكان

1- arabic.cnn.com/middle-east/article/2023/11/23/netanyahu-says-israel-hopes-to-get-first-group-of-hostages

2- /frontierindia.com/all-you-should-know-about-the-israeli-ben-gurion-canal-project

3- /www.reuters.com/world/africa/suez-canal-annual-revenue-hits-record-94-bln-chairman-2023-06-21

4- المعهد الدولى للدراسات الايرانيه، الممر التجارى العالمى الهندى-الشرق اوسكى-الاوروبى.. الفرص والتحديات، 2023، لاپەرە 5

5- مىران حسين ، جيوبولتىكى الكافه والصراع على الكاز الكىبىعى فى العالم - كۇنفرانسى زانكۇي موستنه سريه ، 2022، لاپەرە 458

6- د. احمد السلگان ، "غزە مارىن".. هل يصلح الكاز ما أفسده الاحتلال فى فلسكین؟ المركز المصرى للفكر والدراسات الاستراتىجيه،
/https://ecss.com.eg/author/ahmed-saoltan

- 7

www.reuters.com/article/us-israel-emirates-trump/with-trumps-help-israel-and-the-united-arab-emirates-reach-historic-deal-to-normalize-relations-idUSKCN25926W

8- https://www.bbc.com/arabic/articles/ce7wr7wl6xlo

9- NEOM_FAQS_ARABIC.pdf